Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Hallituksen esitys eduskunnalle merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 71/2021 vp)

Kuuleminen liikenne- ja viestintävaliokunnassa 20.5.2021

Ympäristöministeriö/Ympäristönsuojeluosasto
Sirkku Jaakkola, hallitussihteeri
Merja Huhtala, hallitussihteeri

Alusjätedirektiivin täytäntöönpano - soveltamisala

- Ympäristönsuojelun näkökulmasta merenkulun ympäristönsuojelulakiin (MYSL) ehdotettavat muutokset ovat **kannatettavia**.
- Muutoksilla **pystytään parantamaan merien ja vesien suojelua** sekä **vähentämään roskaantumista niin merialueilla kuin sisävesillä**.
- Hyvää ehdotuksessa on sataman määritelmän laajentaminen, mikä tuo sääntelyyn piiriin paljon **uusia satamia**. Muutos koskee erityisesti huvivenesatamia.
- Alusjätedirektiivin velvoitteet ulotettu Suomessa merialueiden lisäksi **myös sisävesille**, mikä on vesistöjen ja rannikoiden kannalta erittäin hyvä ratkaisu.
  - Sääntelyn ulkopuolelle on kuitenkin rajattu pienet kotisatamat, vierasvenesatamat ja retkeilysatamat sekä mökkiyhteyslaiturit, jos kiinteistöllä on kunnan järjestämä jätehuolto.
  - Lakiehdotuksessa asetuksenantovaltuus, joilla voi rajata muita satamia sääntelyn ulkopuolelle. Olisi suositeltavaa, että **aluksista peräisin olevat jätteet saadaan kattavasti kiertoon eikä muita satamia rajata sääntelyn ulkopuolelle**. Sääntelyn taustalla alusten jätteiden jättöpakko, joka ei toteudu, jos satamia suljetaan sääntelyn ulkopuolelle.

Jätteiden erilliskeräysvelvoitteet

- Satamille tulossa **uusia jätteiden erilliskeräysvaatimuksia**, joiden taustalla EU:n uudistettu jätesäädöspaketti.
- Satamien parempi valmius ottaa vastaan lajiteltua jätettä:
  - **kannustaa** vesillä liikkujia **lajittelemaan jätteet aluksella,**
  - **edistää materiaalien kierrätystä ja**
  - **vähentää luonnonvarojen käyttöä**.
- Lisäksi alusten jätteet eivät päädy vesistöön ja roskaantuminen rannoilla vähenee.
- **Kauppamerenkulun** satamiin tulossa **laajimmat erilliskeräysvelvoitteet**
  - Uutena eri pakkausmateriaalien keräys (lasi, metalli, muovi ja kartonki), biojätteet, käytetyt paristot ja akut, sekä sähkö- ja elektroniikkaromu.
  - Vaatimukset yhdenmukaisia uudistuvan jätelainsäädännön kanssa.

Jätteiden erilliskeräysvelvoitteet huvivenesatamissa

- Huvivenesatamille ehdotetaan **suppeampia erilliskeräysvelvoitteita**.
- Ympäristön ja rehevöitymisen kannalta **erityisen haitallista** Itämeren alueella ja Suomen sisävesillä on **käymäläjätevesien ja vaarallisten jätteiden päätyminen vesistöihin**.
- On erittäin kannatettavaa, että näiden jätteiden vastaanottoa lisätään niin rannikolla kuin sisävesilläkin. Muutokset ovat tarpeellisia meren ja vesien tilan parantamiseksi.
- Yhdyskuntajätteen osalta huvivenesatamille ehdotetaan **vain sekajätteen vastaanottoa**, ei eri jätejakeiden mukaan lajiteltua sekajätettä. Huvivenesatamien jäte on pääosin yhdyskuntajätettä eli vastaava jätettä kuin mitä kotitalouksissa syntyy.
- **Uudessa jäteasetuksessa** tulossa yrityksille ja asuinkiinteistöille laajemmat velvoitteet kuin tässä ehdotetussa laissa. Jos satama on velvollinen järjestämään satamatoiminnoissaan jätelainsäädännön mukaan laajemman erilliskeräyksen, **olisi suositeltavaa, että se ottaisi tällöin myös aluksilta vastaan samat jätelajit**. Ehdotettu sääntely ei tätä estä.

Öljyn päästökiellon laajentaminen

- Ympäristönsuojelun kannalta on tärkeätä, että öljyn päästökielto ja päästörajoitukset laajennetaan **koskemaan myös muita kuin kivennäispohjaisia öljyjä (synteettiset öljyt, pyrolyysiöljyt ja biopolttoaineet**).
  - Kaikkia aluksilla käytettäviä meriympäristölle haitallisia öljyjä säännellään yhdenmukaisesti.
- YK:n merioikeusyleissopimus rajoittaa kuitenkin rantavaltion toimivaltaa: Talousvyöhykkeellä kulkevan ulkomaisen aluksen osalta päästökielto koskee vain kivennäispohjaisia öljyjä.
- Lausuntokierroksella YM esitti, että LVM työskentelisi aktiivisesti Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä (IMO), jotta järjestössä voitaisiin sopia öljyn päästökiellon ja –rajoituksen laajentamisesta öljyyn tai öljypitoiseen seokseen rinnastuviin hiilivetyihin ja muihin niiden kaltaisiin haitallisiin aineisiin.

Öljypäästömaksu

- Esitys merenkulun ympäristönsuojelulain sanktiojärjestelmän ulottamisesta sisävesille on kannatettava, öljypäästömaksu pitää voida määrätä myös sisävesillä tapahtuneesta päästöstä. Muutos on tärkeä erityisesti Saimaan, mutta myös muiden sisävesien kannalta.
- YM pitää tärkeänä, että myöhemmin palataan **öljypäästön aiheuttaman vahingon tai sen vaaran huomattavuuden arviointiin ja päästömaksun määräämiseen ulkomaisten alusten osalta**, jotka ovat kauttakulussa Suomen talousvyöhykkeellä. Tämä asia irrotettiin tästä hallituksen esityksestä ja valmistellaan myöhemmin. Ulkomaiset alukset pitäisi voida saattaa paremmin vastuuseen öljypäästöistä Itämerellä, koska Itämeri on ekologisesti hyvin herkkä ja yksi saastuneimmista murtovesialtaista.

Lastin siirrot

- Ehdotuksessa ulotetaan alusten välisiä lastisiirtoja koskeva sääntely öljylastien lisäksi myös **muiden haitallisten ja vaarallisten lastien ja jätteiden siirtämiseen sekä polttoaineen toimittamiseen aluksesta toiseen**. Ehdotus täyttää tältä osin ympäristöministeriön pitkäaikaisen toiveen sääntelyn kehittämisestä.
- Lausuntokierroksella ympäristöministeriö on kuitenkin tuonut esille, että **kaikki lastin siirrot pitäisi toteuttaa vain satamissa ja erikseen nimetyillä alueilla**.
- Lisäksi sääntelyn jatkokehittämisen kannalta myös **lannoitelastit olisi tarpeen saada sääntelyn piiriin**. Itämeren satamien kautta kulkee jopa 45 miljoonaa tonnia lannoitteita vuosittain. Lannoitteita pääsee mereen lastauksen ja lastien purun yhteydessä.

Kiitos!

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi